

**Profielschets voor
fractie, raadslid en
wethouder in een
dualistisch bestel**

Vernieuwde versie 2005

Vernieuwingsimpuls **Dualisme**
en lokale democratie

Deze publicatie is een uitgave van de Vernieuwingsimpuls Dualisme en lokale democratie. De Vernieuwingsimpuls biedt deze informatie ook aan via de website www.vernieuwingsimpuls.nl

Samenstelling: Projectbureau Vernieuwingsimpuls dualisme en lokale democratie in samenwerking met SGBO, het onderzoeks- en adviesbureau van de VNG

Ontwerp omslag: Martijn van der Nat, Balyon grafische vormgeving bv. Zoeterwoude

VNG/Vernieuwingsimpuls
Postbus 30435
2500 GK
Den Haag

Profielchets voor fractie, raadslid en wethouder in een dualistisch bestel

Vernieuwde versie 2005

Inhoudsopgave

	Personeelsadvertentie	2
1	Een rekruteringsprofiel voor politieke bestuurders De duale gemeenteraad en de gevolgen daarvan Op zoek naar het schaap met de vijf poten? Leeswijzer	3
2	Profielchets raadsfractie Het fractieprofiel samengevat Een duale raadsfractie	5
3	Profielchets individueel gemeenteraadslid Eigenschappen van het duale raadslid samengevat Eigenschappen van het duale raadslid	9
4	Profielchets wethouder Eigenschappen van de duale wethouder samengevat Eigenschappen van de duale wethouder	13

“Personeelsadvertentie”

Wij zoeken: Vrouwen en mannen, die veel tijd en energie willen steken in het vertegenwoordigen van de inwoners van hun gemeente in de gemeenteraad.

Voor de functie: raadslid

Functieomschrijving:

Als raadslid sta je voor een aantal bijzondere uitdagingen. Zo ben je volksvertegenwoordiger die het actief betrekken van burgers bij het gemeentelijk beleid belangrijk vindt. Je legt actief en publiekelijk verantwoording af over het gemeentelijk functioneren en jouw opvattingen daarover. Je bent een ‘agenda-setter’ die een antenne heeft voor wat de bevolking belangrijk vindt. Je ziet het als jouw taak om met verschillende partijen, zoals belangengroepen, andere raadsleden, wethouders en de ambtelijke organisatie, zaken voor elkaar te boksen. Je schroomt niet om het college actief en kritisch te controleren. Tegelijk sta je voor genomen besluiten en ben je niet te beroerd om nog eens uit te leggen hoe die besluiten tot stand zijn gekomen. Bovendien maak je deel uit van een team dat een bepaald politiek gedachtegoed wil uitdragen. Kortom, het raadslid kent vele rollen!

Profiel:

Deze veelzijdigheid van het raadslid vraagt om nogal wat vaardigheden. Het is belangrijk dat je nieuwsgierig, leergierig, en maatschappelijk betrokken bent. Verder is belangrijk dat je bereid en in staat bent om nieuwe vaardigheden aan te leren.

Je hebt een streepje voor als je:

- je kunt inleven in de verhalen en standpunten van anderen;
- binnen en buiten de fractie je eigen mening over lokale aangelegenheden kunt vormen;
- in staat bent contacten (netwerken) op te zetten;
- openbare discussie niet uit de weg gaat, maar ook ruimte laat voor tegenargumenten;
- kunt incasseren en relativeren.

Als je daarbij beschikt over een creatieve geest en een open houding ten aanzien van nieuwe ideeën van anderen, dan ben jij de man of vrouw die wij zoeken! Wil je meer weten?

Voor meer informatie over het profiel verwijzen wij je naar het rekruteringsprofiel dat bijgesloten is.

1 Een rekruteringsprofiel voor politieke bestuurders

Elk democratisch bestel bestaat uit kiezers en gekozenen. Het staat of valt ermee. Op 7 maart 2006 staan de politieke partijen weer voor de uitdaging om het vertrouwen van de kiezers te vragen. Naast de opstelling van de verkiezingsprogramma's stellen de lokale afdelingen van de landelijke politieke partijen en de plaatselijke politieke groeperingen het jaar voorafgaand aan de raadsverkiezingen hun kandidatenlijsten op.

De eerste raadsperiode in het duale bestel zit er bijna op. Op basis van de ervaringen in deze eerste periode heeft de Vernieuwingsimpuls Dualisme en lokale democratie in samenwerking met SGBO het profiel voor dualistisch opererende wethouders, raadsleden, en –fracties geactualiseerd.¹

Dit profiel dient in eerste instantie als een hulpmiddel voor de rekrutering van raadsleden en wethouders. Daarnaast kunnen belangstellende burgers van dit rekruteringsprofiel gebruik maken om zich te oriënteren op een eventueel raadslidmaatschap of wethouderschap.

De duale gemeenteraad

In de duale rolverdeling tussen raad en college zijn de taken duidelijker verdeeld: de raad geeft het college opdrachten mee, het college bestuurt en voert uit. De raad op zijn beurt controleert het college. De wethouders maken niet langer deel uit van de raad.

De raad heeft nu drie hoofdtaken: volksvertegenwoordiging, kaderstelling en controle.

- **Volksvertegenwoordiging:** Raadsleden zijn namens de burger bij de beleidsvoorbereiding en besluitvorming betrokken, maar moeten er ook voor zorgen dat ze de burger daarbij betrekken. Dat kan door het takenpakket van het raadslid zo in te richten dat er tijd is om contact met de burger te hebben. Daardoor kan het raadslid ook signalen uit de bevolking vertalen in een politieke agenda.
- **Kaderstelling:** de raad geeft het college opdrachten mee. Dat doet hij met name in de vorm van een programmabegroting, van beleidsnota's en van startnotities. Ook kunnen raadsfracties initiatiefvoorstellen en amendement indienen.
- **Controleren:** de raad gaat na of het college de opdrachten goed heeft uitgevoerd. Dat kan binnen het gemeentehuis door bijvoorbeeld het stellen van vragen, het gebruik van het enquêterecht, voortgangsrapportages en door gebruik te maken van onderzoeken van de rekenkamer. Dat kan ook buiten het gemeentehuis door in de samenleving naar de effecten van beleid te kijken.

Op zoek naar het schaap met de vijf poten?

De beschrijving van het profiel van dualistische fracties, raadsleden en wethouders is geënt op de ideale situatie ofwel 'wat zou moeten zijn'. Wij zijn ons ervan bewust dat dit profiel een ideaalbeeld schetst en dat het voor bestuurders daarom per definitie niet mogelijk is om geheel aan dit ideaalbeeld te voldoen. Toch is het profiel te gebruiken als een meetlat aan de hand waarvan fracties, individuele raadsleden en wethouders zichzelf onder de loep kunnen nemen.

¹ Met dank aan: Will Scheepens (regioconsulent Vernieuwingsimpuls), Albert van der Zalm (regioconsulent Vernieuwingsimpuls en raadslid Den Haag), Adri Kaland (raadslid Den Haag), Gerard Heetman (raadslid Leidschendam-Voorburg), Lourens Burgers (deelraadslid Amsterdam Zuidoost), Menno de Graaf (raadslid Rijswijk) Herman Janssen (raadslid Meppel en lid Begeleidingscommissie Vernieuwingsimpuls), Esther Boom (deelraadslid Rotterdam Kralingen-Crooswijk), Winnifred Prins (wethouder Zeewolde), Paul Depla (wethouder Nijmegen en lid Begeleidingscommissie Vernieuwingsimpuls).

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staat een profielschets van de raadsfractie centraal. Deze schets betreft een beschrijving van taken die van een raadsfractie als onderdeel van de gemeenteraad kunnen worden verwacht. Tevens wordt ingegaan op de vaardigheden voor de uitoefening van deze taken.

Het derde hoofdstuk betreft het individuele raadslid en zijn specifieke vaardigheden.

Hoofdstuk 4 gaat in op de functie van de wethouder, rekening houdend met de bestuurlijke verhoudingen in een dualistisch stelsel, hetgeen voor de wethouder onder meer inhoudt dat hij geen lid meer is van de raad en op grotere afstand is komen te staan van zijn fractie.

2 Profielschets raadsfractie

Dit hoofdstuk geeft een schets van het profiel van de duale raadsfractie. Het gaat daarbij om een ideaaltypische beschrijving van fracties die opereren in een dualistisch model. In de praktijk zullen fracties op uiteenlopende wijze passen in het profiel. Zo zal de ene fractie meer aan het ene onderdeel hechten dan de andere. Ook zijn de grootte en diversiteit in een fractie van grote invloed op het profiel van de fractie. Daarnaast spelen andere zaken uiteraard een rol, zoals het soort gemeente en de politieke situatie. Toch zijn er enkele algemene kenmerken te onderscheiden die voor een effectief opererende fractie van belang zijn. Deze zijn – voor zover gerelateerd aan de dualistische verhoudingen - opgenomen in onderstaand profiel.

Het fractieprofiel samengevat:

- 1 De fractie vertaalt signalen uit de samenleving in een politieke agenda.
- 2 De fractie bestaat uit mensen met verschillende eigenschappen.
- 3 De fractie controleert het functioneren van het college kritisch, op basis van actieve informatievergarig.
- 4 De fractie besteedt intensief aandacht aan publieke verantwoording.
- 5 De fractie evalueert haar eigen functioneren kritisch en met een zekere regelmaat.
- 6 De fractie bezit de benodigde relevante kennis.

Een duale raadsfractie

Een raadslid vervult veel rollen. Niemand heeft alle eigenschappen die een raadslid nodig heeft in even sterke mate. Door een goed samengestelde fractie kunnen de raadsleden elkaar aanvullen en versterken. Indien de gemeentelijke verordening het toelaat, kunnen ook burgerraadsleden worden ingeschakeld. Dit geeft met name kleinere fracties de mogelijkheid aanvullend talent binnen te halen.

Voor een goede vervulling van de genoemde rollen van de raadsfractie, zijn de volgende accenten van belang:

1. De fractie vertaalt signalen uit de samenleving in een politieke agenda

De fractie vervult een actieve agendabepalende en kaderstellende rol. De fractie beschouwt zichzelf als deel van de volksvertegenwoordiging en houdt rekening met de belangen van de eigen achterban.

De fractie wacht niet af, maar ontwikkelt zelfstandig een eigen visie op de lokale samenleving. Zij doet dat op basis van signalen uit de samenleving en, indien aanwezig, gebaseerd op het eigen partijprogramma. Deze visie vormt de basis voor de agendabeïnvloeding. De fractie plaatst op basis van haar eigen visie onderwerpen op de agenda en lanceert ideeën. Binnen het gemeentehuis, in de vorm van een initiatief, een amendement of een verzoek om een alternatief beleidsvoorstel. Maar ook buiten het gemeentehuis brengt de fractie lokale vraagstukken onder de aandacht. De fractie stimuleert het college en neemt zelf initiatieven om de inbreng van burgers mee te nemen in de beleidsvoorbereiding of besluitvorming.

Bij de totstandkoming en aanscherping van haar visie staan de fractie vele bronnen ter beschikking: de stroom aan gemeentelijke stukken, informatie tijdens vergaderingen, berichten uit de media, verhalen van belangengroepen en van haar eigen achterban. De fractie richt, als volksvertegenwoordiger, haar antenne in eerste instantie op haar achterban. De fractie ontwikkelt en onderhoudt hiertoe een netwerk, dat een zekere diversiteit kent. Zij houdt daarbij echter ook rekening met andere belangen.

Gedacht kan worden aan rondetafelgesprekken, werk- en wijkbezoeken, spreekuren of 'de vraag van de week' in de lokale krant of op de website. Deze trajecten kunnen zowel betrekking hebben op concrete beleidsvraagstukken als op het functioneren van de gemeente

in het algemeen. De fractie legt waar nodig uit waar geen invloed (meer) op kan worden uitgeoefend én waarom niet.

De fractie heeft het vermogen om signalen te vertalen in initiatieven, amendementen of anderszins. Voor haar volksvertegenwoordigende functie is het voor de fractie van belang dat zij herkenbaar is voor haar kiezersgroepen. Voor burgers is de aanspreekbaarheid van de fractie groter, wanneer zij hun belangen duidelijker behartigd weten. De fractie bespreekt interne verschillen van inzichten en biedt haar leden ruimte voor eigen profilering en standpunten.

Uit de praktijk:

Wie moppert er in een studentenstad niet over fietsendiefstal? Een raadsfractie in Groningen stelde een initiatiefvoorstel op om dit probleem nu eens aan te pakken.

2. De fractie bestaat uit mensen met verschillende eigenschappen

Idealiter kan iedere burger zich herkennen in de raad van zijn eigen (deel)gemeente. Dat lukt het beste als de raad een afspiegeling is van de bevolking wat samenstelling betreft. De fractie zorgt daarom voor een goede afspiegeling naar sekse, leeftijd en etnische achtergrond. De fractie kent een diversiteit aan maatschappelijke achtergronden en gebruikt deze om tot optimale afwegingen te komen.

Daarnaast zijn er diverse functies te vervullen die bepaalde vaardigheden vragen. In een fractie zijn mensen met verschillende vaardigheden nodig om de formele rollen van fractievoorzitter, commissievoorzitter, rekenkamerlid en dergelijke te kunnen vervullen. Maar ook de informele rollen, zoals die van netwerker, speurneus, brieven- en stukschrijver, en perscontactpersoon zijn van belang.

3. De fractie controleert het functioneren van het college kritisch

De fractie is in staat om zelfstandig, dat wil zeggen onafhankelijk van de leden van het college, een standpunt in te nemen en dit duidelijk te verwoorden jegens de overige raadsfracties en het college. De fractie schroomt niet om op basis van informatie en argumenten het college kritisch te controleren. Zij gaat de discussie met het college niet uit de weg, maar zoekt deze juist met enthousiasme op, in de openheid van de raads- en commissievergaderingen. De wethouder maakt geen deel meer uit van de fractie. De fractie maakt daarom zelf de keuze om te bepalen of het zinvol is dat de wethouder bij een fractievergadering aanwezig is. Belangrijk is dat de fractie onafhankelijk een oordeel kan vormen.

Om inzicht te krijgen in het functioneren van het college maakt de fractie gebruik van signalen uit de eigen achterban en de bevolking en gaat daarnaar op zoek.

De fractie legt eventuele klachten en suggesties voor aan het college. Hierbij maakt de fractie gebruik van instrumenten, zoals het schriftelijk en mondeling vragenrecht, het recht van interpellatie, het recht van amendement en het recht op ondersteuning door het ambtelijk apparaat. Bij verlies van het vertrouwen in een wethouder of het gehele college wordt zo nodig het uiterste middel van politiek ontslag gehanteerd.

De fractie bepaalt op basis van de rollen die er te vervullen zijn, haar behoefte aan ambtelijke en andere ondersteuning (bijvoorbeeld het gebruik van de mogelijkheid van het inhuren van externe contra-expertise).

Uit de praktijk:

Een fractie in Brunssum die niet tevreden was met het antwoord van het college, stelt voor een raadsonderzoek in te stellen naar de wijze waarop het college met bodemsanering is omgegaan.

4. *De fractie besteedt intensief aandacht aan publieke verantwoording*

De fractie legt op eigen initiatief actief verantwoording af over het eigen functioneren. De fractie gaat hierbij actief op zoek naar de thema's waarover de burgers verantwoording wensen. De fractie zet zich in om de beleidsinhoudelijke keuzen en de financiële consequenties daarvan op een voor de burger toegankelijke en begrijpelijke manier te verklaren.

Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de lokale pers, eigen publicaties en internet.

Uit de praktijk:

Verskillende fracties houden een dagboek bij op internet of staan regelmatig op de markt. Een fractie in Meppel brengt elk kwartaal een eigen huis-aan-huis-publicatie uit.

5. *De fractie evalueert haar eigen functioneren kritisch en met een zekere regelmaat*

De fractie is voortdurend bereid het eigen functioneren kritisch te evalueren en waar mogelijk te verbeteren. Hiertoe is zij bekend met hulpmiddelen als zelfevaluaties en opleidingsfaciliteiten. De fractie gebruikt ook de bril van externen (burgers, maatschappelijke organisaties, trainingsinstituten) om de beeldvorming over het eigen functioneren zo helder mogelijk te krijgen. Elk fractielid krijgt binnen de eigen fractie de ruimte om zich te ontwikkelen. Scholing kan daarbij een rol vervullen.

6. *De fractie bezit de benodigde relevante kennis*

Van de fractie mag verwacht worden dat zij de deskundigheid bezit om haar rollen naar behoren te vervullen. In eerste instantie is het van belang dat de fractie op de hoogte is van die verschillende rollen en de instrumenten die ze tot haar beschikking heeft. Daarnaast beschikt de fractie over relevante netwerken en kennis op alle beleidsterreinen of ziet er in ieder geval op toe dat zij deze ontwikkelt. Dit is nodig om het gedachtegoed van de desbetreffende politieke partij om te kunnen zetten naar nieuwe beleidsvraagstukken (als vertegenwoordiger van een politieke partij), om kaders te kunnen stellen voor het collegebeleid en dit te kunnen controleren (als deel van de volksvertegenwoordiging) en om concrete vragen van burgers te kunnen beantwoorden (als vertegenwoordiger van de burger). Gezien de rol die de raad heeft bij het stimuleren van publieke verantwoording en interactieve beeldvorming, is het ook van belang dat de fractie over voldoende financiële, juridische en communicatieve deskundigheid beschikt. De fractie laat zich zo nodig ondersteunen door bijvoorbeeld een steunfractie, het afdelingsbestuur of externe deskundigen.

3 Profielschets individueel gemeenteraadslid

Welke vaardigheden en eigenschappen hebben raadsleden nodig om goed te kunnen functioneren binnen een duale fractie? Van de individuele fractieleden kan niet worden verwacht dat zij alle genoemde rollen van de fractie kunnen vervullen. Dit is ook niet onoverkomelijk: eigenschappen die in een persoon meer of minder aanwezig zijn, kunnen worden aangevuld of gecompenseerd door collega-raadsleden. Niet iedereen is een potentieel schaap met vijf poten, maar dat hoeft belangstellende burgers er niet van te weerhouden het raadslidmaatschap te ambiëren.

Wel zou het potentiële raadslid over een aantal kwaliteiten moeten beschikken, die dan in de loop van het raadswerk al dan niet door middel van scholing kunnen worden ontwikkeld. Vanzelfsprekend is voldoende beschikbare tijd een voorwaarde om enkele van de rollen voor de fractie te kunnen vervullen.

In het onderstaande profiel, dat bedoeld is als een meetlat voor (potentiële) raadsleden, komt een aantal vereiste eigenschappen voor een duaal raadslid aan bod. Deze vereisten zijn in het onderstaande in een drietal categorieën ingedeeld: beschikbaarheid, vaardigheden en persoonskenmerken. De categorie beschikbaarheid spreekt voor zich. Bij de categorie vaardigheden wordt aangegeven welke vaardigheden in principe verwacht mogen worden van individuele raadsleden. Onder het kopje persoonskenmerken wordt aangegeven welke karaktereigenschappen van belang zijn.

Eigenschappen van het duale raadslid samengevat:

Beschikbaarheid

1. Het raadslid investeert voldoende tijd in het raadslidmaatschap.

Vaardigheden

2. Het raadslid is maatschappelijk betrokken, maar onafhankelijk.
3. Het raadslid sluit de publieke agenda door naar de agenda van de raad en stelt daarbij prioriteiten.
4. Het raadslid controleert het college.
5. Het raadslid heeft kennis van of affiniteit met één of meerdere aspecten van het lokaal bestuur.
6. Het raadslid is aanspreekbaar op zijn politieke keuzes en die van de fractie.
7. Het raadslid is integer.

Persoonlijkheid

8. Het raadslid is nieuwsgierig, kritisch en uit zijn mening op onafhankelijke wijze.
9. Het raadslid schept plezier in discussie, heeft lef om zijn standpunt te verdedigen én waar nodig te wijzigen.
10. Het raadslid is in staat te relativeren en is aanspreekbaar op eigen functioneren.
11. Het raadslid beschikt over een zekere mate van creativiteit, openheid, inlevingsvermogen en gevoel voor politieke verhoudingen.

Eigenschappen van het duale raadslid

Beschikbaarheid

1 Het raadslid investeert voldoende tijd in het raadslidmaatschap.

Het raadslidmaatschap is geen fulltime functie. Dat neemt niet weg dat er aardig wat tijd in gaat zitten. Hoeveel tijd ermee gemoeid is, is afhankelijk van een aantal factoren. Ervaringen van anderen geven een indicatie. Het raadslid neemt niet alleen deel aan vergaderingen van de raad, commissies en zijn fractie, maar vervult ook buiten het gemeentehuis een volksvertegenwoordigende functie.

Het raadslid is bij voorkeur in de gelegenheid om de feitelijk beschikbare tijd voor het raadslidmaatschap met enige flexibiliteit en effectief te besteden.

Vaardigheden

2 Het raadslid is maatschappelijk betrokken, maar onafhankelijk

Een raadslid kent zijn omgeving en neemt deel of heeft deelgenomen aan maatschappelijke activiteiten in de gemeente. Het raadslid heeft hierdoor inzicht in wat er leeft in de lokale gemeenschap. Een raadslid is echter geen spreekbuis van bepaalde groepen: Hij blijft onafhankelijk en is gericht op hoor en wederhoor.

3 Het raadslid sluit de publieke agenda door naar de agenda van de raad en stelt daarbij prioriteiten.

Een raadslid verzamelt actief informatie uit verschillende bronnen binnen de lokale gemeenschap. Belangrijk is daarbij dat het raadslid prioriteiten stelt. In de eerste plaats gaat het om de keuze of een probleem een incident is of een signaal van een dieperliggend probleem. Details of individuele zaken kunnen prima worden doorgeleid naar de ambtelijke organisatie. Het raadslid wijst de burger daarbij de weg in de gemeentelijke organisatie en naar meldpunten.

Daarnaast stelt het raadslid politieke prioriteiten. Door duidelijke keuzes te maken in de onderwerpen waar hij zich op richt, komt de politieke identiteit van de fractie tot zijn recht en is voor de burger herkenbaar waar het raadslid voor staat.

Een raadslid verwerkt informatie uit de samenleving tot aandachtspunten die op de (politieke) agenda van raad en commissies thuishoren. Hij weet deze punten overtuigend te communiceren naar de andere partijen in het politieke speelveld en weet bij het opstellen van deze punten verschillende belangen af te wegen.

Het raadslid betreft deze informatie ook bij het stellen van kaders voor het collegebeleid. Dit laatste doet hij met name door het uitoefenen van zijn verordenende en budgettaire bevoegdheden.

Uit de praktijk:

In diverse gemeenten is de onrust die ontstond rond de mogelijke negatieve invloed van UMTS-zendmasten op de gezondheid opgepakt. Raadsleden hebben daarover vragen gesteld aan het college en aan de raad voorgesteld de betreffende verordeningen zo aan te passen dat deze masten niet geplaatst mogen worden.

4 *Het raadslid controleert het college.*

Het raadslid vergaart - door ontsluiting van diverse bronnen - actief informatie. Hij onderhoudt hiertoe een eigen netwerk. Het raadslid gebruikt deze informatie actief en kritisch in zijn controle van het college. Het raadslid is in staat om informatie te interpreteren en politiek te vertalen, hierover een eigen mening te vormen (of een gezamenlijke mening met de fractie) en deze uit te spreken. Het raadslid gaat in alle openheid (in de raadsvergadering en in de samenleving) de discussie aan met het college.

5 *Het raadslid heeft kennis van of affiniteit met één of meerdere aspecten van het lokaal bestuur.*

Het raadslid is bereid om zich in één of meer beleidsterreinen te verdiepen en enige kennis op te doen van de nieuwe bestuurlijke verhoudingen, de Gemeentewet, de werkprocessen binnen de gemeente en de gemeentefinanciën. Bij voorkeur vormt het raadslid een aanvulling op de reeds in de fractie aanwezige inhoudelijke kennis.

6 *Het raadslid is aanspreekbaar op zijn politieke keuzes en die van zijn fractie.*

Het raadslid legt actief, en dus ook zonder dat daar naar gevraagd is, verantwoording af aan de bevolking over politieke keuzes van de fractie en hemzelf. Daarnaast kijkt het raadslid zowel kritisch naar het eigen functioneren als naar het functioneren van de raadsfractie. Waar mogelijk stelt hij in alle openheid aanpassingen voor.

7. *Het raadslid is integer.*

Een raadslid is zich bewust van zijn publieke functie en heeft integriteit hoog in het vaandel. Een raadslid voelt aan wanneer er sprake is van belangenverstrengeling en geeft openheid van zaken. Zo nodig onthoudt het raadslid zich van stemming.

Uit de praktijk:

Een raadslid uit Harlingen stemde niet mee over de invoering van toeristenbelasting, omdat hij zelf toeristisch ondernemer en bestuurslid van de schippersvereniging is.

Persoonlijkheid

8 *Het raadslid is nieuwsgierig, kritisch en uit zijn mening op onafhankelijke wijze.*

Het raadslid heeft een actieve interesse in zijn omgeving en zoekt graag dingen uit. Hij weet waar relevante informatie gehaald kan worden en weet aangeboden informatie (door bijvoorbeeld de wethouder) op waarde te schatten. Het raadslid beschikt over inzicht in de waarde van informatie en hoe verschillende informatie het best kan worden gecombineerd. Hij weegt bij voortdurend belangen tegen elkaar af. Daarnaast beschikt het raadslid over een zekere affiniteit met communicatie- en discussietechnieken. Deze eigenschappen spelen een belangrijke rol bij de taken en vaardigheden die van belang zijn bij de agendavorming en controlerende functie.

- 9 *Het raadslid schept plezier in discussie, heeft lef om zijn standpunt te verdedigen én waar nodig te wijzigen.*

Het raadslid schept plezier in het - openbare - debat en in onderhandelingen met de bevolking, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties, de overige raadsleden en het college. Het raadslid is in staat het standpunt van hemzelf en van de fractie te verwoorden en te verdedigen. Hij staat open voor tegenargumenten en weet deze op waarde te schatten. Het raadslid is zich er ook in vergaderingen van bewust dat het publiek de discussie moeten kunnen volgen en let daarop in gebruik van taal en spreektijd.

- 10 *Het raadslid is in staat te relativiseren en is aanspreekbaar op eigen functioneren*

Het raadslid is niet snel uit het veld te slaan, wanneer hij anderen niet weet te overtuigen. Ook bij oneigenlijk gevoerde discussies blijft het raadslid overeind. Het raadslid heeft oog voor de wijze waarop het politieke spel wordt gespeeld. Hij relativeert kritiek en kan tegenslagen incasseren.

Het raadslid is enige zelfkritiek niet vreemd en is voor anderen aanspreekbaar op het eigen functioneren. Hij is bereid om continu bij te leren.

- 11 *Het raadslid beschikt over een zekere mate van creativiteit, openheid, inlevingsvermogen en gevoel voor politieke verhoudingen.*

Het raadslid ziet een uitdaging in nieuwe instrumenten en ontwikkelingen, zoals interactieve beleidsvoering, maar ook in vastgelopen, moeilijke bestaande situaties. Hij gebruikt creativiteit bij het omgaan met zowel nieuwe als bestaande instrumenten en situaties. Het raadslid staat open voor nieuwe ideeën en beschikt over inlevingsvermogen in andere spelers in het politieke bedrijf: burgers, maar ook ambtenaren, wethouders, andere raadsfracties en de burgemeester. Hij onderhoudt goede relaties met deze personen. Hij heeft inzicht in wat wel en wat geen politiek haalbare oplossingen zijn. Deze eigenschappen spelen een belangrijke rol bij de uitoefening van zijn volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende functie.

4 Profielschets wethouder

Niet alleen de rol van het raadslid en de samenstelling van de fractie, maar ook de rol van de wethouder is aanzienlijk veranderd in het dualistisch stelsel. Net als bij het raadslid en de fractie is het moeilijk één profiel te maken voor de wethouder. Er zijn immers vele soorten wethouders te onderscheiden. Zo zijn er fulltimers en parttimers. Daarnaast kan er qua rekrutering een onderscheid gemaakt worden in vier soorten wethouders:

- een wethouder die op de lijst op een verkiesbare plaats heeft gestaan;
- een wethouder die wel op de lijst heeft gestaan maar op een niet-verkiesbare plaats;
- een wethouder die niet op de lijst heeft gestaan maar wel uit de gemeente afkomstig is;
- een wethouder die niet op de lijst heeft gestaan en niet uit de gemeente afkomstig is.

In het onderstaande profiel, dat bedoeld is als een meetlat voor (potentiële) wethouders, komt een aantal eigenschappen van een duale wethouder aan bod. Het profiel heeft met name betrekking op de rol van de wethouder ten opzichte van de gemeenteraad en de bevolking. De verhouding tot het ambtelijk apparaat is hierin niet betrokken. De eigenschappen zijn ingedeeld in een drietal categorieën: beschikbaarheid, vaardigheden en persoonskenmerken. De categorie beschikbaarheid spreekt voor zich. Bij de categorie vaardigheden wordt aangegeven welke vaardigheden in principe verwacht mogen worden van individuele wethouders. Het onderdeel persoonlijkheid gaat in op de karaktereigenschappen die voor wethouders van belang zijn.

Eigenschappen van de duale wethouder samengevat:

Beschikbaarheid

1. De wethouder investeert voldoende tijd in het bestuur van de gemeente.

Vaardigheden

2. De wethouder functioneert zelfstandig ten opzichte van de raad.
3. De wethouder weet wat onderhandelen is.
4. De wethouder is bestuurlijk georiënteerd.
5. De wethouder legt verantwoording af.
6. De wethouder is team(= college)gericht.
7. De wethouder is responsief.
8. De wethouder betreft burgers actief bij beleidsvorming.
9. De wethouder is integer.

Persoonlijkheid

10. De wethouder is initiatiefrijk.
11. De wethouder scheidt plezier in discussie.
12. De wethouder scheidt plezier in contacten met burgers, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven.
13. De wethouder is een onafhankelijk denker.

Eigenschappen van de duale wethouder

Beschikbaarheid

- 1 *De wethouder investeert voldoende tijd in het bestuur van de gemeente.*

De wethouder neemt niet alleen deel aan de vergaderingen van het college, maar ook aan die van de raad en commissies als hij daartoe verzocht wordt of als dat gebruikelijk is. Hij vervult in interactieve processen een belangrijke functie. Parttimers moeten in de gelegenheid zijn de feitelijk beschikbare tijd voor het wethouderschap met enige flexibiliteit en effectief te besteden.

Vaardigheden

- 2 *De wethouder functioneert zelfstandig ten opzichte van de raad.*

De wethouder functioneert als bestuurder onafhankelijk ten opzichte van de raad. Hij vormt zelfstandig zijn mening en respecteert de kaders die de raad voor het bestuur stelt. De wethouder neemt binnen deze kaders zijn eigen verantwoordelijkheden en is in grote mate onafhankelijk van zijn fractie of de coalitie. Ondanks zijn onafhankelijkheid van de raad is de wethouder zich steeds bewust van de politieke eindverantwoordelijkheid van de gemeenteraad.

- 3 *De wethouder weet wat onderhandelen is.*

De wethouder heeft een goed gevoel voor de politieke verhoudingen in de raad en kan onderhandelen om tot (wisselende) meerderheden voor zijn voorstellen te komen. Ook naar buiten toe is de wethouder in staat de belangen van de gemeente te behartigen in onderhandelingen met projectontwikkelaars en andere marktpartijen. Dat geldt ook in relatie tot andere overheden.

Uit de praktijk:

Een projectontwikkelaar heeft besloten niet tot de bouw van een nieuwe woonwijk in Voorschoten over te gaan, omdat er te weinig woningen verkocht zijn. De wethouder moet met de projectontwikkelaar in onderhandeling om de voorinvesteringen van de gemeente in infrastructuur terug te krijgen.

- 4 *De wethouder is bestuurlijk georiënteerd.*

De wethouder is in staat het element van bestuurlijke haalbaarheid effectief naar voren te brengen in het politieke besluitvormingsproces. Omgekeerd kan hij politieke besluiten bestuurlijk vertalen. Hij maakt afspraken met het ambtelijk management. Een dergelijke gerichte aansturing vraagt om een goede samenwerking tussen wethouder en ambtelijk management. Verantwoordelijkheden moeten goed zijn verdeeld. Last but not least draagt de wethouder zorg voor het bewaken van de samenhang tussen het collegebeleid en beleidsvorming die plaatsvindt onder zijn specifieke verantwoordelijkheid.

5 *De wethouder legt verantwoording af.*

Zowel op verzoek als pro-actief legt de wethouder verantwoording af over gevoerd of te voeren beleid, niet alleen aan de gemeenteraad maar ook aan burgers. De wethouder verschaft de raad alle informatie die de raad voor zijn functioneren nodig heeft en verschijnt op elk gewenst moment in de raad om een toelichting te geven op zijn beleid. De wethouder weet zich door een goede presentatie publiekelijk staande te houden.

Om goed verantwoording af te kunnen leggen, besteedt de wethouder veel tijd aan een goede informatievoorziening richting raad en burgers. Overigens verwelkomt de wethouder uitkomsten van onderzoeken van bijvoorbeeld de rekenkamer en van anderen als nuttige informatie. Tegelijkertijd is de wethouder zich terdege bewust van zijn verantwoordelijkheid en is te allen tijde bereid om deze te nemen, zelfs als dit kan leiden tot aftreden.

6 *De wethouder is team(=college)gericht.*

De wethouder is gericht op samenwerking binnen het college. Hij hecht aan collegialiteit maar neemt daarin wel zijn eigen verantwoordelijkheid en legt verantwoording af voor zijn acties of het ontbreken daarvan. Hij ontwikkelt en onderhoudt een goede verhouding met de burgemeester. De wethouder is besluitvaardig en verschuilt zich niet achter andere collegeleden.

7 *De wethouder is responsief.*

De wethouder is in staat en bereid om te handelen op basis van signalen die hem uit de volksvertegenwoordiging, samenleving en het gemeentelijk apparaat ter ore komen.

8 *De wethouder betreft burgers actief bij beleidsvorming.*

Een wethouder betreft waar mogelijk burgers bij de beleidsvorming. Hij zet interactieve processen in gang bij beleidsvorming. Een wethouder signaleert momenten om kaders en rollen van alle betrokkenen (burgers, college, raad, externe adviseurs) in deze trajecten helder te omschrijven.

Uit de praktijk:

De wethouders van Den Haag hebben een bepaald deel van de gemeente in hun portefeuille waar zij wijkwethouder van zijn. Zij raadplegen de bewoners regelmatig. Er wordt nu geëxperimenteerd met burgeradvieskringen.

9 *De wethouder is integer.*

De wethouder is zich bewust van zijn publieke functie en heeft integriteit hoog in het vaandel. Hij voelt aan wanneer er sprake is van belangenverstrengeling en geeft openheid van zaken. Zo nodig onthoudt hij zich van stemming of draagt een onderwerp over aan zijn collega's.

Persoonlijkheid

10 *De wethouder is initiatiefrijk.*

De wethouder neemt initiatieven voor nieuw beleid en wacht niet af. Hij neemt zijn verantwoordelijkheid binnen de door de raad gegeven kaders en komt met creatieve en werkbare oplossingen voor maatschappelijke problemen.

11 *De wethouder scheidt plezier in discussie.*

De wethouder discussieert veel en vaak met politieke en maatschappelijke actoren over zijn beleid. Hij verdedigt daarbij zijn eigen standpunt met verve en wijzigt dit waar nodig. De wethouder heeft oog voor de wijze waarop het politieke spel wordt gespeeld en weet kritiek te relativiseren en tegenslagen te incasseren.

12 *De wethouder scheidt plezier in contacten met burgers, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven.*

Hij tracht eventuele vragen (met behulp van ambtenaren) zo goed mogelijk te beantwoorden. De wethouder stimuleert het gebruikmaken van interactieve beleidsvoering en wijst er daarbij op dat kaders en rollen helder omschreven worden.

13 *De wethouder is een onafhankelijk denker.*

De wethouder vormt zelfstandig zijn mening met gebruikmaking van de geluiden uit zijn omgeving. De meningen van de coalitie en zijn eigen fractie worden door de wethouder onafhankelijk op hun merites geschat.

De Vernieuwingsimpuls Dualisme en lokale democratie is een samenwerkingsverband van de VNG en het Ministerie van BZK en is erop gericht een cultuurverandering richting dualisme in gemeenten op gang te brengen. Deze vernieuwde Profielschets voor de fractie, raadslid en wethouder in een dualistisch bestel biedt politieke partij- en aanknopingspunten bij de rekrutering van kandidaten voor het raadslidmaatschap en het wethouderschap.